Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle 15.1.2019

Asia: HE 286/2018 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain 8 ja 16 §:n ja metsästyslain muuttamisesta

Ympäristöministeriö
Ympäristöneuvos Esko Hyvärinen
Lainsäädäntöneuvos Heikki Korpelainen

Yleistä

Ympäristöministeriö pitää vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnan tehostamista kannatettavana ja tärkeänä. Käsiteltävänä olevassa lakiesityksessä on kuitenkin eräitä huomattavia ongelmia, jotka ympäristöministeriö on tuonut esiin jo aiemmin sekä esityksen valmistelu- että lausuntovaiheessa.

Suhde luonnonsuojelulakiin

Ympäristöministeriö pitää ongelmallisena, että esityksessä ei edelleenkään ole huomioitu lainsäädäntöön jo vanhastaan sisältynyttä periaatetta, että metsästyslaki ja luonnonsuojelulaki yhdessä määrittelevät, mitkä lajit ovat rauhoitettuja. Kaikki luonnonvaraiset nisäkkäät ja linnut ovat nimittäin Suomessa luonnonsuojelulailla rauhoitettuja lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä mainittuja riistalajeja ja rauhoittamattomia lajeja.

Luonnonsuojelulain luvun 6 säännöksiä sovelletaan lain 37 §:n mukaisesti Suomessa ja Suomen talousvyöhykkeellä luonnonvaraisina esiintyviin eläin- ja kasvilajeihin lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä sekä taloudellisesti hyödynnettäviä kalalajeja. Metsästyslain lajiluettelon muuttaminen johtaa näin ollen myös luonnonsuojelulain soveltamisalan muuttumiseen. Viime vuonna hyväksyttiin lainmuutos, jolla naakka lisättiin metsästyslain rauhoittamattomiin lajeihin, jolloin se poistui luonnonsuojelulain rauhoituksen piiristä. Nyt käsiteltävänä olevassa lakimuutoksessa tapahtuisi päinvastoin. Metsästyslaista poistettavista lajeista tulisi luonnonsuojelulain mukaan rauhoitettuja.

Tämä merkitsisi, että EU:n vieraslajiasetus huomioon ottaen Suomen kansallinen lainsäädäntö olisi, minkkiä lukuun ottamatta, suorastaan ristiriidassa EU-lainsäädännön kanssa. Esitykseen lausuntokierroksen jälkeen lisättyä minkkiä eivät EU:n vieraslajiasetuksen hävittämis- ja torjuntavaatimukset koske, koska minkki ei sisälly Unionin kannalta haitallisten vieraslajien listalle. Kansallinen vieraslajilaki kieltää ainoastaan yksilöiden ympäristöön päästämisen. Minkin osalta olemme täysin kansallisen lainsäädäntömme varassa eli siitä tulisi esitetyn lakimuutoksen myötä rauhoitettu ilman hävittämistä tai kannanhallintaa koskevia velvoitteita.

Ympäristöministeriö katsoo, että mikäli kyseiset lajit esityksen mukaisesti poistettaisiin metsästyslain soveltamisalan piiristä, tulisi ne vastaavasti poistaa myös luonnonsuojelulain soveltamisalasta luettelemalla lajit lain 37 §:ssä.

Kultasakaalin lisääminen metsästyslain riistalajeihin

Ympäristöministeriö pitää esitystä kultasakaalin lisäämisestä metsästyslain riistalajeihin ennenaikaisena. Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan kansalliseen lainsäädäntöön ehditään tehdä tarvittavat muutokset, jos laji Suomeen joskus tulevaisuudessa luontaisesti levittäytyy. Luontaisesti meille levittäytyessään se myös lakkaa olemasta vieraslaji ilman, että se pitäisi erityisesti poistaa vieraslajisääntelyn piiristä. Kultasakaalia ei ole mainittu lajina, vaan petoeläimet on mainittu lajiryhmänä valtioneuvoston asetuksessa 1725/2015 eli vieraslajiasetuksessa.

Kultasakaalin osalta on keskeistä ottaa huomioon EU:n luontodirektiivin (92/43/ETY) velvoitteet. Kultasakaali on mainittu direktiivin liitteessä V, mikä tarkoittaa, että lajin yksilöiden ottaminen luonnosta sekä niiden hyödyntäminen eivät saa olla ristiriidassa lajin suotuisa suojelun tason säilyttämisen kanssa, eli ottaminen ja hyödyntäminen voivat edellyttää säätelyä.

Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että ”kultasakaalin vakiinnuttua Suomen lajistoon sen kannansäätely olisi erittäin vaikeaa ja kallista”. Ympäristöministeriö toteaa, että lajin kuuluminen luontodirektiivin liitteeseen V merkitsee, sitä, että vaikka lajin metsästämistä voidaan sallia, jäsenmaiden tehtävänä on samalla huolehtia sen suotuisan suojelutason säilyttämisestä. Tästä johtuen lajin omatoimisen maahan leviämisen tai vakiintumisen estäminen ei ole mahdollista.